

Різноплановий таланти

Лариса Іванишина

Олександр Мавріц (н. 1962, с. Довге Іршавського району на Закарпатті) – український актор театру і кіно, заслужений артист України (2021). Закінчив Хустське культосвітнє училище. З 1983 року – актор Закарпатського обласного театру ляльок, з 1996 – актор Закарпатського обласного музично-драматичного театру ім. братів Шерегіїв. Ролі: Іван (музична драма «Про що плачуть верби» за «Безталанною» І. Карпенка-Карого), Гнат («Назар Стодоля» Тараса Шевченка), Богдан Хмельницький («Богдан Хмельницький» Олександра Корнійчука), а також грає у виставах «Що залишиться людям?..» Івана Чендея, «Дорога до раю» Дмитра Кешелі, «Обережно, жінки!» Андрія Курейчика, «Одруження» Миколи Гоголя та ін. Знімається в кіно: «Жменяки» (1987, реж. Альфред Штестопапов, епізод), «Червоний» (2017, реж. Заза Буадзе), «Іловайськ 2014. Батальйон "Донбас"» (2019, реж. Іван Тимченко), історична сага «І будуть люди» (2020, реж. Аркадій Непиталюк), «Із зав'язаними очима» (2020, реж. Тарас Дронь), «Ольга» (реж. Еллі Граппе), «Довбуш» (1922, реж. Олесь Санін) та ін. Нагороди: Премія ім. братів Шерегіїв за роль Молчалкіна у виставі «Слон» О. Копкова; приз за найкращу чоловічу роль у фільмі «Червоний» на КФ «Корона Карпат» (2018).

Актор театру і кіно Олександр Мавріц.

Олександр Мавріц став відомий за межами рідного Закарпаття завдяки кіно. Й хоча зустріч з мистецтвом екрана трапилася, коли йому виповнилося вже 55 років, і хоча на сьогодні на його рахунок ще не так багато ролей, цей актор викликає до себе інтерес – і глядачів, і поважних кінорежисерів. Насамперед, завдяки органічному проживанню в образах різного плану. А ще – завдяки двом його героям – борцям за свободу України, яких він утілює у фільмі «Іловайськ 2014. Батальйон "Донбас"» й особливо у серіалі «І будуть люди». Хоча обидві ролі не головні, але вони концептуально виважені – в першому він зіграв захисника України в сучасній російсько-українській війні, у другому – борця з тим самим ворогом, тільки на сто років раніше. Тут не обійтися без гучних слів, тому що до цього зобов'язує гордість за наших воїнів. І так само за наших акторів, які тих воїнів увічнюють в ігровому кіно. Справді, у фільмі, присвяченому Іловайській трагедії, героями є реальні воїни, які загинули і які вижили того страшного літа в Іловайську та його околицях. Олександр Мавріц перевтілювався у реального бійця Сергія Шкарівського із позивним Шульц. Загинув у бою за свободу України його герой Михайло Гайдук з історичної саги «І будуть люди» за однойменною трилогією Анатолія Дімарова. В цій 12-серійній картині події розгортаються з початку ХХ століття й до трагічного 1933 року. Там більше сотні персонажів. Михайло Гайдук не є наскрізним образом, діє не дуже довго, але займає в сюжеті важливе місце, уособлюючи образ вільної людини. Селянин, який господарює на рідній землі, він не прощає нікому образи й приниження і не хоче миритися

з більшовицькими зайдами та їхньою продрозверсткою, тобто нахабним грабунком, а тому бере з собою обох дорослих синів, збирає таких, як він, незгодних і готових воювати, й очолює повстанський загін. Їхня боротьба не була тривалою – оточені карателями, бились до останнього, врятуватися вдалося тільки одному з синів Михайла. Мавріц наділив свого героя почуттям людської гідності й безкомпромісністю у ставленні до ворогів. Актор вносить важливу барву до серіалу Аркадія Непиталюка, нагадує про тих українців, які тривалий час зі зброєю захищали свою свободу від московських окупантів.

Втім, знаменитим актор став раніше, завдяки ролі негативного плану – майора Василя Абрамова. Важко збагнути, яким дивом кастинг-директор картини «Червоний» за сценарієм Андрія Кокотюхи Алла Самойленко побачила в акторові обласного театру, який досі не знімався (за винятком епізоду у давньому фільмі «Жменяки») кандидата на дуже відповідальну роль антагоніста головних персонажів картини, насамперед ув'язненого вояка УПА Данила Червоного. Мавріц, як можна переконатися, переглянувши інтерв'ю з ним, скромна людина невоєвничої вдачі та інтелекгентної зовнішності. Режисер Заза Буадзе, вперше його побачивши, запитав про вистави, в яких він грає. Актор відповів: у «Драконі» Євгена Шварца. Режисер з надією перепитав: «Дракона?» – «Ні, Ланселота...». Тим більшою несподіванкою стало те, що Мавріц так переконливо перевтілювався у когось протилежного собі й узяв на себе тягар персонажа, на якому замикаються сюжетні лінії фільму.

Олександр Мавріц у фільмі «Червоний». Режисер Заза Буадзе. 2017.

Його майор Абрамов – це уособлення і плід тоталітарного режиму. Аналоги таких персонажів уже були в кіно, але цей показаний особливо темпераментно й енергійно. Від нього повіяло правдою того жахливого часу.

Отже, майор Абрамов – повновладний володар концтабору, де відбуваються покарання як «політичні» зеки, так і кримінальні злочинці. Коли прибуває етапом група вояків УПА, майор відразу відчуває загрозу не так для себе, як для звичного устрою, адже від прибулих повіяло незвичним – свободою. Це були люди, які навіть в нелюдських умовах зуміли зберігати людську гідність. Мавріц в образі Абрамова втілював не звичну схему, не однозначного негідника. Інакше образ не викликав би інтересу. Він наділив персонажа залізною волею й тактикою хижака. Майор постійно кричить на зеків, демонструє власну безкарність. Вдаючись до хитрощів, хоче завербувати у стукачі одного із в'язнів – радянського льотчика Гурова (родом з Чернігова). Проте, незважаючи на весь звичний прейскурант рис типового служачки режиму, актор показує його як жертву цього режиму, адже в ньому ще є й людське, що виявляється насамперед у його стосунках з медсестрою Тамілою, а також в усвідомленні того, з ким він має справу, коли знайомиться з Червоним. Актор пояснював: «Ми з режисером трактували майора Абрамова як вольову, сильну людину, який вірив у режим і служив більшовицькому режиму. Ми хотіли зробити його багатограним». І додавав: «До психологічно складних сцен мене якось мимоволі готував Заза Буадзе. За 15 хвилин до зйомок він підходив до мене і ми говорили. Спілкувались не про фільм, а про речі, які внутрішньо ніби готували мене. Це великий режисер. Я дякую долі за зустріч з ним»¹.

Фільм «Червоний» ламає звичні стереотипи. Він уперше в українському кіно показує не поразку в нерівному бою, а перемогу українців у нелюдських умовах ГУЛАГу. А перемога вояків УПА над майором Абрамовим не оцінювалася

Олександр Мавріц у фільмі «Іловайськ 2014. Батальйон "Донбас"». Режисер Іван Тимченко. 2019.

б так високо, якби той персонаж був схематичним і примітивним.

На прем'єрі фільму «Червоний» в Ужгороді режисер Заза Буадзе назвав роль Олександра Мавріца найкращою у фільмі. Проте актор, як людина скромна, залишився вірним собі: в інтерв'ю після прем'єри, коли згадали про цю оцінку, сказав, що найкращою у фільмі «Червоний» є роль Гурова, яку зіграв Олег Шульга.

На початку 2022 року на екрани вийшла спортивна драма львівського режисера Тараса Дроня «Із зав'язаними очима», де в Олександра Мавріца роль тренера головної героїні. В нього фактично кілька епізодів, а найважливіший той, де його герой намагається переконати свою підопічну Юлю, в яку вклав чимало свого тренерського таланту і яка тепер, не пояснюючи нічого, залишає спорт. І глядач цілком на боці тренера, адже, на відміну від героїні, яка постійно в кадрі, він у цьому невеликому просторі виявив цілу гаму почуттів – і свою притамовану образу, й розчарування, й незгоду. Його стриманість цілком відповідає режисерській манері.

Ще одного його персонажа – Василя – можна буде побачити у стрічці Еллі Граппе «Ольга», яка стала відомою, завдяки нагороді в Каннах. Вона мала вийти в український прокат в кінці лютого 2022, але покази з відомих причин змістилися. У фільмі Олеся Саніна, якого глядачі ще також не бачили і вихід якого запланований на 12 травня 2022-го, йому випало зіграти не дуже привабливу роль – Штефана Дзвінчука, чоловіка легендарної Марічки, яку кохав Олекс Довбуш. Олексу не брала ворожа куля, але він загинув, як стверджується в народній пісні про Довбуша, від рук її чоловіка. Та про цю роль можна буде говорити після виходу фільму, але вже зрозуміло: вона ще раз підтверджує різноплановість таланту актора. Його помітила й телеіндустрія – він уже знявся в кількох серіалах – «Опер за викликом» (2018, режисер Тарас Ткаченко), «Капітанша 2» (2019, режисер Володимир Янощук).

Успішний старт актора обіцяє тривалу дистанцію, аби лише наше кіно не зупинилося у своєму розвитку.

¹ Олександр Мавріц: «Не люблю публічності й впізнаваності». Іванна Стець, Varosh. 10 жовтня 2017. <https://varosh.com.ua/ludy/oleksandr-mavric-ne-lyublyu-publichnosti-ta-vpiznavanosti/>